

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โคเป็นสัตว์ที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตของเกษตรกรไทยมาช้านาน โดยมีการเลี้ยงไว้เพื่อใช้แรงงานเป็นหลัก โคที่เลี้ยงส่วนใหญ่มักจะเป็น โคพื้นเมือง มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันเพื่อนำมาใช้แรงงาน แต่เมื่อมีเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น เช่น มีการใช้รถแทรกเตอร์ไถนาแทนโค การเลี้ยงโคเพื่อใช้แรงงานจึงเริ่มลดลง เกษตรกรจึงเลี้ยงโคในแบบที่เรียกว่า “โคออมสิน” คือ เลี้ยงโคแบบหาอาหารหยาบที่เป็นกากหรือของเหลือตามเรือสวนไร่นามาให้โคกินตามอัธยาศัย ต่อมามีการนำโคสายพันธุ์จากต่างประเทศเข้ามาผสมกับโคพื้นเมืองเพื่อเป็นการเพิ่มระดับเลือด แล้วเลี้ยงแบบซื้อมาขายไป โคตัวใดโคพร้อมที่จะขายก็ขายออกไป ตัวใดที่ยังไม่ยอมขายก็ไม่ขาย หรือหากเกษตรกรต้องการเงินเป็นก้อนก็ขายออกไป แล้วหาโคตัวใหม่เข้ามาเลี้ยงแทนที่ ส่งผลให้การเลี้ยงโคในปัจจุบันเริ่มมีการเลี้ยงในเชิงธุรกิจมากขึ้น ทั้งที่เลี้ยงเป็นอาชีพหลักและเลี้ยงเป็นอาชีพเสริม

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การเลี้ยงโคขุนเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่เกษตรกรเริ่มหันมาสนใจมากขึ้น เพราะการเลี้ยงโคขุน คือ การเลี้ยงโคให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลาสั้นๆ คือประมาณ 4-12 เดือน โดยเลี้ยงโคแบบให้อาหารผสมหรืออาหารข้นร่วมกับอาหารหยาบในปริมาณที่เพียงพอที่สามารถทำให้โคเจริญเติบโตได้เต็มที่ภายใต้สภาพการเลี้ยงดูแบบขังคอก (บัญญัติ, 2549) และเนื่องจากเลี้ยงโคในระยะเวลาสั้นๆ แต่โคมีขนาดใหญ่ ทำให้โคมีน้ำหนักมากพอที่จะส่งโรงฆ่าเมื่ออายุน้อย ส่งผลให้เนื้อโคมีความนุ่ม ชุ่มฉ่ำ มีไขมันแทรก เป็นที่ต้องการของตลาดเนื้อชั้นกลางและชั้นสูง

อย่างไรก็ดี การเลี้ยงโคขุนเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่สำหรับเกษตรกรทั่วไป เกษตรกรหลายรายประสบกับปัญหาด้านการจัดการฟาร์ม รวมไปถึงปัญหาด้านการตลาด คือ เลี้ยงแล้วไม่มีที่ขาย ไม่มีคนรับซื้อ ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนการเลี้ยงโคขุนสูง ทำให้จำเป็นต้องขายโคในราคาแพง ซึ่งตลาดทั่วไปนั้นไม่มีกำลังซื้อ ธุรกิจโคขุนส่วนใหญ่มักขายในตลาดเนื้อคุณภาพสูงเท่านั้น ส่วนตลาดทั่วไปนั้นโคขุนจะขายได้น้อยมาก

ถึงแม้ว่าเกษตรกรบางส่วนจะมีปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงโคขุน แต่เกษตรกรจำนวนหนึ่งก็เลี้ยงปัญหาไม่มีผู้รับซื้อ โดยเลือกเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญา กับบริษัท เพราะบริษัทจะเข้ามาดูแลในเรื่องของอาหาร พันธุ์โค และการจัดการฟาร์ม รวมถึงประกันราคาน้ำหนักมีชีวิตของโคขุนให้แก่เกษตรกรด้วย ทำให้เกษตรกรสามารถมั่นใจว่าจะมีบริษัทมารับซื้อโคขุนของตนได้ตลอด

ถ้ามองเพียงผิวเผินการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญาอาจส่งผลดีต่อเกษตรกร อย่างไรก็ตามก็ตามเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญานั้น ต้นทุนและ

ผลตอบแทนที่ได้คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ เพราะเกษตรกรหลายรายไม่มีการทำบัญชีฟาร์ม เกษตรกรมักจัดการโดยซื้อโคมาขุน เมื่อส่งโคขุนขายให้บริษัท หลังจากหักค่าอาหาร ค่ายา และค่าวัคซีนออกไป เงินที่เหลือจึงเป็นกำไร ไม่มีการจดบันทึกข้อมูลที่เป็นตัวเลข ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพการเลี้ยงโคขุน ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงโคขุน ปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญาของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจของเกษตรกรที่กำลังเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญา และผู้ที่สนใจเลี้ยงโคขุนแบบนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญาของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญาของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่
2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญา
3. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญาและของผู้จัดการของบริษัท

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2549 ถึงเดือนกรกฎาคม 2550 รวมระยะเวลา 9 เดือน

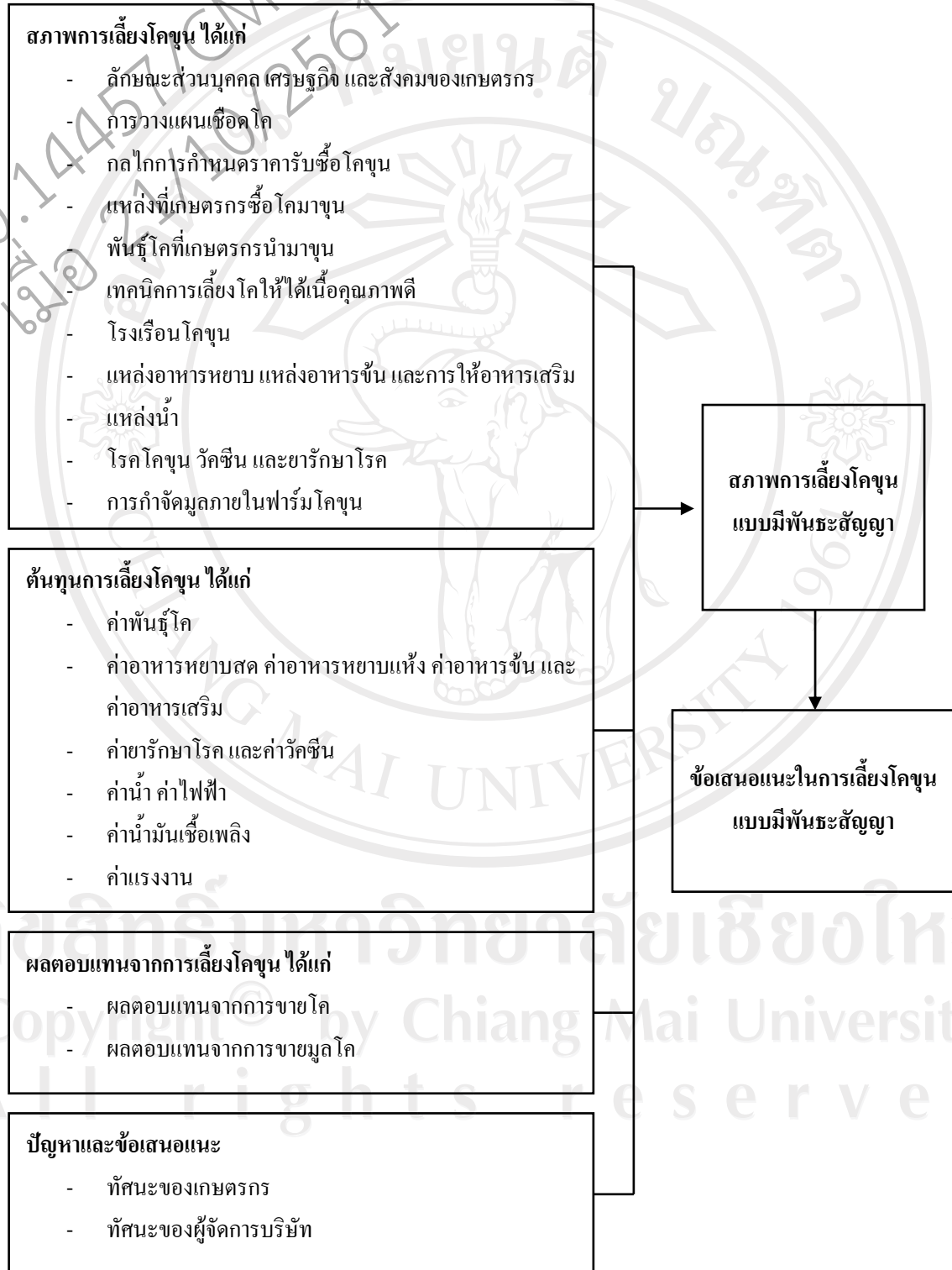
ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ทำการศึกษาฟาร์มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญากับ บริษัท นอร์ทเทิร์นฟาร์ม (1996) จำกัด ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอไชยปราการ อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอพร้าว อำเภอแม่ริม อำเภอสันกำแพง และอำเภอสันทราย และอีก 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ กิ่งอำเภอแม่ออน และปรึกษากับผู้จัดการ บริษัท นอร์ทเทิร์นฟาร์ม (1996) จำกัด ในเรื่องการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญาโดยตรง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทราบถึงสภาพทั่วไปในการเลี้ยง ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยง ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญาของเกษตรกรทั้ง 6 อำเภอ และอีก 1 กิ่งอำเภอ และได้ข้อเสนอแนะจากผู้จัดการ บริษัท นอร์ทเทิร์นฟาร์ม (1996) จำกัด

นิยามศัพท์

1. การเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญา หมายถึง การเลี้ยงโคขุนของเกษตรกรแบบสัญญา ด้วยวาจา กับ บริษัท นอร์ทเทิร์นฟาร์ม (1996) จำกัด ไร่สว่างหน้า โดยมีข้อตกลงว่าจะส่งโคขุนขายให้กับทางบริษัท และทางบริษัทจะเข้ามาดูแลและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับพันธุ์โคที่นำมาขุน อาหาร และการจัดการฟาร์ม รวมถึงการประกันราคารับซื้อโคมีชีวิตให้ โดยพิจารณาจากคุณภาพซากของเนื้อโคหลังเชือด
2. สภาพการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญา หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร การวางแผนเชือดโค กลไกการกำหนดราคารับซื้อโคขุน แหล่งที่เกษตรกรซื้อโคมาขุน พันธุ์โคที่เกษตรกรนำมาขุน เทคนิคการเลี้ยงโคให้ได้เนื้อคุณภาพดี โรงเรือนโคขุน แหล่งอาหารหยาบ แหล่งอาหารข้น และการให้อาหารเสริม แหล่งน้ำ โรคโคขุน วัคซีน และยารักษาโรค และการกำจัดมูลภายในฟาร์มโคขุน
3. ต้นทุนการเลี้ยงโคขุน หมายถึง ต้นทุนผันแปรซึ่งประกอบด้วย ค่าพันธุ์โค ค่าอาหารหยาบสด ค่าอาหารหยาบแห้ง ค่าอาหารข้น และค่าอาหารเสริม ค่ายารักษาโรค ค่าวัคซีน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าแรงงาน
4. ผลตอบแทนจากการเลี้ยงโคขุน หมายถึง รายรับที่เกษตรกรได้จากการขายโคขุน และมูลโคขุน ลบด้วยต้นทุนการเลี้ยงโคขุน
5. ปัญหา หมายถึง ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญาของเกษตรกรกับ บริษัท นอร์ทเทิร์นฟาร์ม (1996) จำกัด
6. ข้อเสนอแนะ หมายถึง ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนแบบมีพันธะสัญญากับ บริษัท นอร์ทเทิร์นฟาร์ม (1996) จำกัด และข้อเสนอแนะจากผู้จัดการ บริษัท นอร์ทเทิร์นฟาร์ม (1996) จำกัด